

HOSPODÁŘSTVÍ ČESKÝCH ZEMÍ

Výroba, trh práce, doprava, zahraniční obchod, spotřeba.

Národní banka charakterisovala celkovou hospodářskou situaci v českých zemích za duben-květen takto: Trh práce se pozoruhodně zlepšuje. V průmyslových podnicích přibývá zakázek, při čemž převažuje poptávka z tuzemiska i zájem z oblastí Velkoněmecké říše. Technické nesnáze s opatřováním potřebných surovin brzdí místy rozmach výroby. Velmi živě se vytváří stavební ruch, jemuž výroba stavebního materiálu místy sotva stačí. Dubnové výsledky zahraničního obchodu vykazují v četných oborech opětne oživení obratu jak u dovozu, tak i ve vývozu, při čemž se uplatňuje spotřební silou velkoněmecký spotřební prostor. — V červnové zprávě se pak praví: V průmyslové výrobě se pracuje intensivně. Odborného dělnictva je nedostatek. Závody jsou s to dodávat většinou jen na dlouhé dodací lhůty a mají k tomu úměrnou značnou potřebu surovin. Příliv zakázek se nezmenšuje, v celku převládá stále poptávka. Velmi silně se rozvíjí stavební sezona, takže výroba stavebních hmot je na četných místech přetížena. —

Situace v průmyslové výrobě není stejná. Záleží na tom, s jakými surovinami ten který obor pracuje, zda s dováženými či s doma vyrobenými, kolik který podnik má surovinových zásob, dále na tom, zda jde o obory orientované na vývoz a kam, či o obory s odbytem domácím. Skutečností je, že některé obory začínají pociťovati nedostatek surovin nebo obtíže s jejich opatřováním. Půjde napříště o to, aby se ta odvětví, jež jsou odkázána na dovoz surovin ze zemí devisově volných, současně starala o to, aby výrobky z těchto dovážených surovin neodbývala jenom na domácím trhu nebo v zemích clearingových, nýbrž také v zemích devisově volných, aby tímto vývozem byly opět opatřovány devisy na potřebný dovoz surovin. Z celkového dovozu surovin pocházely dosud dvě třetiny až tři čtvrtiny na dovoz ze zemí devisově volných, kamž třeba platit devisami. Musíme se proto snažit nejméně o takový vývoz do zemí devisově volných, kolik asi z této oblasti dovážíme surovin. Při tom nehledíme na jiné položky platební bilance, které musíme rovněž uhražovat devisami. Kdybychom postupovali tak, že bychom z dovezených surovin vyrobené zboží odbývali jen na domácím trhu a v zemích clearingových, t. j. kdybychom za tento odbyt nezískávali zpět devisy, brzy bychom byli u konce se zásobami cizích platiel a zlata a nemohli bychom dovážeti suroviny — se všemi toho důsledky pro výrobu, zaměstnanost, zásobování a celé hospodářství. Bude úkolem připravované devisové dozorčí komise, aby jednak povolovala a rozdělovala dovoz surovin a přidělovala na něj devisy, jednak usměrňovala v dohodě se soukromým hospodářstvím vývoz.

Není pochyby o tom, že vydatnou měrou přispívá k dnešní zaměstnanosti některých odvětví průmyslové výroby odbyt do zemí clearingových, zvláště do oblastí Německé říše (Sudet). Odhadujeme níže, že z celkového odbytu českých zemí do veškeré celní ciziny (tedy i do oblastí Německé říše) připadá dnes 70% na země clearingové a jen 30% na země devisově volné, kdežto dříve tomu bylo zrovna obráceně.

Druhým vydatným podnětem k příznivé zaměstnanosti některých odvětví je trvající zvýšená domácí poptávka po určitých statcích (textil, kožené zboží, vozidla a j.) a zvýšený stavební ruch. Kapitálový trh svědčí o tom, že tvorba kapitálu se velmi zmenšila a naopak používá se stále ve velkém měřítku nastrádaného kapitálu k nákupu spotřebních statků nebo k věcným investicím. To staví peněžní ústavy stále před zvýšené úkoly mobilisační.

Horní a hutní výroba.

Zaměstnanost t. zv. klíčových oborů, těžby uhlí, výroby koksu a výroby železářské, byla v minulých měsících velmi příznivá a stoupající. Příslušná výrobní čísla na území Protektorátu Čechy a Morava porovnáváme s čísly z bývalého Československa, redukovanými na dnešní území Protektorátu Čechy a Morava. Při tom počítáme, že z příslušné výroby roku 1937 v bývalém Československu připadalo na nynější území Protektorátu u kamenného uhlí 45.2% (z toho na Ostravsku jen 37.4%), u hnědého uhlí 2.7%, u kamenouhelného koksu 64¾%, u surového železa 70.2% a u surové oceli 69.4%. Výroba sice relativně stoupla, ale absolutně se vyvíjí na snížené základně.

Horní a hutní výroba činila tudíž na území Protektorátu Čechy a Morava:

	Výroba na území Protektorátu	Redukovaná výroba pro území Protektorátu	Výroba z r. 1939 činí procent z redukované výroby	1938	1929	1938	1929
Kamenné uhlí:							
leden	808.6	645.9	606.7	125.2	133.3		
únor	733.3	604.5	584.8	121.3	125.4		
březen	813.8	630.9	681.7	129.0	119.4		
I. čtvrtletí	2355.7	1881.3	1873.2	125.2	125.8		
duben	732.9	564.0	606.1	129.9	120.9		
květen	796.4	600.0	565.1	132.7	140.9		
Hnědé uhlí:							
leden	53.7	42.1	52.5	127.6	102.3		
únor	49.5	39.2	45.1	126.3	109.8		
březen	54.0	40.5	56.3	133.3	95.9		
I. čtvrtletí	157.2	121.8	153.9	129.1	102.1		
duben	42.8	36.6	53.4	116.9	80.1		
květen	48.8	36.8	47.1	132.6	103.6		
Kamenouhelný koks:							
leden	172.1	184.3	163.1	93.4	105.5		
únor	162.5	158.1	148.2	102.8	109.6		
březen	180.5	159.9	168.5	112.9	107.1		
I. čtvrtletí	515.1	502.3	479.8	102.6	107.4		
duben	180.1	138.6	158.0	129.9	114.0		
květen	189.6	143.9	166.1	131.8	114.1		
Surové železo:							
leden	85.9	94.0	96.0	91.4	89.5		
únor	87.1	84.6	78.6	103.0	110.8		
březen	98.4	83.5	96.8	117.8	101.7		
I. čtvrtletí	271.4	262.1	271.4	103.5	100.0		
duben	96.3	73.1	99.3	131.7	97.0		
květen	98.7	77.3	103.1	127.7	95.7		

	Výroba na území Protektorátu	Redukovaná výroba pro území Protektorátu		Výroba z r. 1939 činí procent z redukované výroby	
		1938	1929	1938	1929
Surová ocel:					
leden	118.3	129.0	124.2	91.7	95.2
únor.	118.7	111.4	110.7	106.6	107.2
březen	142.1	102.4	125.7	138.8	113.0
I. čtvrtletí	379.1	342.8	360.6	110.6	105.1
duben	129.8	102.1	132.6	127.1	97.9
květen	138.0	123.1	130.0	112.1	106.2

U všech pěti oborů je viditelná stoupající tendence výroby. Těžba uhlí na zbývajících nám dolech byla zvyšována již od loňského podzimu ve snaze zmenšiti naši závislost na dovozu uhlí z ciziny, když se uhelné doly po rozhodnutí v Mnichově z veliké části ocitly na území jiných států. Také výroba hutní stoupala již v prvních měsících roku a od jarních měsíců se tempo vzestupu zvyšuje. Železárný pracují ze starých zásob rud a mají zajištěný zvýšený odbytek doma i do ostatních oblastí Říše.

Na stejném území je letos v květnu proti květnu 1938 vyšší těžba kamenného uhlí o 33% a hnědého uhlí rovněž o 33% a výroba koksu o 32%, železa o 28% a oceli o 12%. Proti roku 1929 je na stejném území letos v květnu nižší jen výroba železa, a to o 4.3%, kdežto vyšší je těžba kamenného uhlí o 41% a hnědého uhlí o 3.6% a výroba koksu o 14% a oceli o 6.2%. Vývoj podle jednotlivých měsíců je viditelný z hořejších tabulek. K témtoto číslům třeba znova zdůraznit, že jde o relativní zvýšení, když srovnáváme dnešní výrobu s předešlou výrobou propočtenou na stejném území. Absolutně je výroba na území Protektorátu přirozeně často mnohem menší, než byla na území dřívějšího státu.

Ze zaměstnanosti klíčových výrob nemůžeme ovšem soudit na zaměstnanost průmyslu obecně. Situace je, jak řečeno, rozdílná. Do budoucnosti pak bude záležeti u odvětví pracujících z dovážených surovin, jak se bude vyvíjet zásobování surovinami.

Trh práce.

Poměrně dobrá situace výroby do dnešní doby je viditelná také na vývoji trhu práce, jak se nám jeví v počtu nemocenských pojistenců a v počtu neumístěných uchazečů o práci. Při posuzování počtu nezaměstnaných však musíme mít stále na paměti, že tento počet je mimořádnou měrou snižován odchodem dělnictva za prací do různých oblastí Německé říše. Možno odhadovat, že do Říše jich takto za zaměstnáním do nynějška odešlo jistě na 50.000 osob. Tím se našemu trhu práce sice odlehčilo, ale zvýšil se i nedostatek sil v některých oborech, jenž byl pocítován i při vykazované nezaměstnanosti. Na druhé straně působí některé mimořádné okolnosti na trhu práce obráceně, t. j. ke zvýšení počtu uchazečů o práci. Tak zrušení samostatného vojska českého uvolnilo desítky tisíc osob-pracovních sil. Mnohé osoby nově přišly do českých zemí z území připojeného k cizím mocem. A v neposlední řadě pracuje v našem hospodářství stále slušný počet osob Slováků, dnes cizích státních příslušníků. Tyto mimořádné vlivy znemožňují, abychom mohli trh práce sledovat s hledisek konjunkturálních.

Kromě toho je obtížné přesně srovnávat čísla zaměstnanosti a nezaměstnanosti z dneška a z minulých let. Nejen se změnilo území, ale především také poměry hospodářské a sociální. Složení obyvatelstva se mění v normálním vývoji a tím větší nastaly přesuny v posledních letech krise a po nyní uskutečněných změnách politických.

Jakých redukčních koeficientů použít při propočtu, kolik zaměstnaných osob v dřívějších letech v bývalé ČSR. připadalo na nynější území Protektorátu?

Počet všech činných osob v živnostenských závodech (jenž se ovšem nekryje s počtem nemocenských pojištěnců) klesl v Protektorátu proti dřívějšímu území českých zemí na 59.4%*) a představuje asi 50½ % počtu v celém bývalém Československu.

Na celém území bývalé ČSR. bylo r. 1930 napočteno 3,485.000 námezdně činných osob dělnických skupin (dělníků, učedníků, nádeníků a domácího služebnictva). Z toho bylo v býv. českých zemích 2,818.000 a na území dnešního Protektorátu 1,733.000 osob. Podle toho vychází, že na území Protektorátu zůstalo 61.5% dělnictva býv. českých zemí a 49.7% dělnictva celého býv. Československa.

Bez ohledu na uskutečněné změny v hospodářské a sociální skladbě od dřívějších let k dnešku lze tedy zhruba říci, že na území Protektorátu zůstává asi polovina zaměstnaných osob (nemocensky pojištěných dělníků) z býv. Československa. Za tohoto předpokladu srovnáváme vývoj počtu nemocenských pojištěnců dělnických na území Protektorátu takto:

	Měsíční průměr r. 1939 na území Protektorátu v tis. osob	± proti r. 1938 na stejném území v tis. osob	V procentech z r. 1929 na stejném území
Leden	1,078	+ 82	98.4
Únor	1,106	+ 77	114.0
Březen	1,134	+ 56	102.7
Duben	1,238	+ 91	102.6
Květen	1,340	+ 138	102.6

Za předpokladu správnosti odhadu, že na území Protektorátu zůstává asi polovina dělnictva bývalého Československa, odpovídá dnešní zaměstnanost zhruba asi úrovni z roku 1929. Spíše lze předpokládati, že u nás zůstalo dělnictva o něco více než polovina. Kdybychom počítali s 55%, tu by dnešní zaměstnanost odpovídala asi 93% úrovni z roku 1929. Počítáme-li s přirozeným přírůstkem obyvatelstva za 10 let, je to zaměstnanost jen poměrně příznivá.

Obdobný vývoj můžeme sledovat ze statistiky neumístěných uchazečů o práci. V prvním pololetí uvádí statistický úřad tento počet na území Protektorátu — v tisících osob:

	1939	1938	1933	1929**)
leden	121.3	178.7	576.0**) 35.5	35.5
únor	112.3	174.4	359.0	36.8
březen	93.0	142.3	334.8	33.1
duben	56.4	114.0	288.6	28.7
květen	25.8	84.1	260.0	24.1
červen	16.9	64.2	96.0	23.0

*) Viz podrobněji č. 4—5 „Statistického zpravodaje“, roč. 1939.

**) Odhad.

Nezaměstnanost na území Protektorátu činí v prvních měsících roku jen asi třetinu počtu z celého býv. Československa. Proti loňskému roku představovala nezaměstnanost letos v lednu 68%, v únoru 64%, v březnu 65%, v dubnu 49%, v květnu 31% a v červnu jen 27%. Lze říci, že nezaměstnanost klesla pod úroveň z r. 1929. Prakticky u nás mizí záloha pracovních sil.

Značně těžším problémem se dnes stává otázka umístění nezaměstnané inteligence, jejíž počet byl veliký již od dřívějška a zvětšil se poslední dobou ještě příchodem veřejného i soukromého úřednictva z oblastí připojených k cílům mocnostem a rozpuštěním armády.

Vzestup cen — pokles reálných důchodů.

Do popředí se tlačí dále otázka cenová a důchodová. Při vší snaze o udržení cenové úrovně pokud možno nezvýšené jak index velkoobchodních cen, tak i index životních nákladů stoupá. Přispívá k tomu zejména vzestup cenový u potravin, šatstva a j. Cenový vzestup budí přirozený tlak i na hladinu důchodovou, která se však jen pozvolna přizpůsobuje vyšším cenám, a to u dělnictva poněkud rychleji než u úřednictva.

Cenové a důchodové poměry v hospodářství dělnických rodin srovnáváme v dolejším přehledu, v němž bereme u mezd za základ průměrné měsíční mzdy přihlášené k Ústřední sociální pojišťovně pro nemocenské pojištění a u životních nákladů index Státního úřadu statistického, počítaného na základě cen z července 1914 = 100.

Květen roku	Pojištěné mzdy		Životní náklady dělnické		Oč je index život. nákladů nižší či vyšší v % než index mezd	Index reálných mezd
	K	% z roku 1929	index	% z roku 1929		
1929	19.16	100.0	744	100.0	—	100.0
1930	19.20	100.2	726	97.6	— 2.6	102.7
1931	18.70	97.1	704	94.6	— 2.6	102.6
1932	17.93	93.6	693	93.1	— 0.5	100.5
1933	16.85	87.9	696	93.5	+ 6.3	94.1
1934	16.40	85.6	684	91.9	+ 7.4	93.1
1935	15.85	82.7	696	93.5	+ 13.1	88.4
1936	16.05	83.7	714	96.0	+ 14.7	87.2
1937	16.92	88.3	717	96.4	+ 9.2	91.6
1938	17.65	92.1	745	100.1	+ 8.7	92.0
1939	17.88	96.3	798	107.1	+ 11.2	89.9
leden	18.23	99.2	798	107.0	+ 7.9	92.7
únor	18.44	99.7	795	105.4	+ 5.7	94.6
březen	18.80	99.4	805	108.5	+ 8.9	92.9
duben	19.19	100.2	811	109.0	+ 8.8	91.9
květen						

Největší rozpětí mezi hladinou mzdovou a hladinou životních nákladů bylo v r. 1936. Tehdy dělnictvo nejvíce pocítilo drahotu. Životní náklady měly index o 15% vyšší než mzdy. Reálné mzdy činily jen 87% mezd z r. 1929. Od té doby nastává mírné zlepšování, až letos v březnu byl index životních nákladů již jen o 5.7% vyšší než index mezd, počítaný na základně roku 1929 rovnající se 100. Tím se zvýšily reálné mzdy až na 94.6% úrovně z roku 1929. Od března se však dostavuje nové zhoršení, jelikož cenový vzestup je zatím rychlejší než vzestup mzdový. V dubnu a v květnu byl index životních ná-

kladů asi o 9% vyšší než index pojištěných mezd, takže index reálných mezd poklesl asi na 92% úrovně z roku 1929.

Pravděpodobně je větší zhoršení u úřednictva. Jeho důchodovou úroveň nemáme, bohužel, přesně zachycenu, takže nemůžeme sledovat a srovnávat její vývoj. Index životních nákladů úřednické rodiny byl však letos v květnu o více než 14% vyšší než v květnu 1929 (index dělnické rodiny jen o 9% vyšší) a při tom nenastalo zvláštního zlepšení důchodů u úřednictva, pokud vůbec nastalo.

Nákladní doprava na železnicích.

Na rozdíl od ostatních čísel z hospodářství, jež jsme uvedli, která vykazují poměrně příznivou úroveň, zůstává nákladní doprava na železnicích oslabená.

Abychom mohli dnešní čísla vztahující se na území Protektorátu srovnávat s čísly dřívějšími, musíme tato poslední čísla přepočítat na stejnou základnu. Výpočet přepočítacího klíče je u dopravy dosti obtížný. Odhadujeme,*) že po Mnichově zůstalo v býv. Česko-Slovensku 64% hospodářské kapacity původního Československa. Z toho připadalo 86% na české země. To znamená, že z hospodářské kapacity prvního Československa zbylo asi 56% na území nynějšího Protektorátu Čechy a Morava. Tohoto klíče používáme pro redukci čísel z dopravy z bývalého Československa na území dnešního Protektorátu.

Průměrně v jednom pracovním dni bylo přistaveno vagonů:

	Na území býv. ČSR. vagonů		Na území dnešního Protektorátu vagonů		Doprava r. 1939	
	1938	1939	1938	1939	1929	1938
	leden	16.118	8.720	9.026	7.499	62.3
únor	16.878	8.956	9.452	7.702	64.0	81.5
březen	18.384	.	10.295	(6.987)	(58.1)	(67.9)
duben	18.210	.	10.198	7.769	64.5	76.2
květen	19.310	.	10.814	8.037	66.8	74.3

Kdežto jsme viděli, že výroba uhlářská a železářská dosahuje úrovně z roku 1929 a je o třetinu vyšší loňské a že zaměstnanost dělnictva je rovněž na výši z roku 1929, nákladní doprava na ČSD., měřená počtem přistavených vozů, činí jen asi dvě třetiny dopravy z roku 1929 a asi tři čtvrtiny dopravy z roku 1938, vše počítáno na stejném území.

Čím si vysvětlit tyto veliké rozdíly? Vidíme příčinu hlavně v dalekosáhlých změnách, které nastávají v celém našem hospodářství po změněných poměrech politických. Odráží se to i ve složení dopravy a v celkovém jejím rozsahu. Skoro celá hnědouhelná základna nám odpadla a dvě třetiny základny kamenouhelné. Mnohá města se ocitla na periferii země. Orientace obydli mnohých průmyslů se změnila; z vnitřního obydli se stal vývoz do celní ciziny; některý odbytek vůbec zmizel, některý nově vznikl atd. Všimněme si jen složení dopravy co do směru: Loni v květnu připadalo z celkového počtu přistavených vozů 92.9% na dopravu vnitřní a jen 7.1% na dopravu do ciziny a ze všeho bylo 22.5% naloženo uhlím. Letos v květnu připadalo na dopravu vnitřní 85.5%, na vývoz 14.5% a ze všech naložených vozů bylo 18.4% uhlím.

*) Viz naše výpočty z č. 1—2 Obzoru, roč. 1939, str. 69 a následující strany.

Zahraniční obchod.

Od května po prvé vyloučil statistický úřad z uveřejňovaných čísel zahraničního obchodu Protektorátu data o dovozu a vývozu ve styku s oblastmi říšskými. Za květen a za období od 16. března do 31. května 1939 byl zahraniční obchod Protektorátu (bez obchodu s Říší) tento v mil. K:

	Květen dovoz	vývoz	16. března—31. května dovoz	vývoz
Živá zvířata	50.6	—	74.0	—
Potraviny	108.7	42.3	206.9	96.6
Suroviny	282.1	29.6	499.5	78.2
Hotové výrobky	102.3	469.6	211.1	1158.8
Součet	543.7	541.4	991.5	1333.7

Jaký byl asi celkový zahraniční obchod i s říšskými oblastmi, můžeme nepřímo odhadovat z toho, že na styk s Říší připadalo dosud asi 40% z celku.

S hlediska složení zahraničního obchodu se mnoho nezměnilo proti předešlým měsícům. Z dovozu bez říšských oblastí připadá přes polovinu na suroviny (za dřívějších dob to bylo 60—70%) a z celkového vývozu sedm osmin na hotové výrobky (dříve méně; asi tři čtvrtiny).

Také v orientaci vývozu a dovozu se nezměnilo mnoho proti bezprostředně předešlým měsícům, což s hlediska devisového není zjev pro nás příznivý. Situace se proti letům bývalého Československa zcela obrátila. Tehdy směřovalo 65—70% vývozu do zemí devisově volných a zbytek do zemí clearingových, dnes je tomu naopak:

V roce 1937 byl poměr zemí devisově volných a zemí clearingových v našem vývozu 61.5% : 38.5%;

v období leden—srpen 1938 stále ještě asi 58.7% : 41.3%;

v období říjen—prosinec 1938 již 40.7% : 59.3%;

v období leden—15. března 1939 již 34.5% : 65.5%;

v druhé polovině března 1939 dokonce 29.6% : 70.4%;

v dubnu 1939 pak 31.7% : 68.3%;

v květnu 1939 bez říšských oblastí 48.8% : 51.2% a s říšskými oblastmi asi 29% : 71%.

S hlediska devisového, t. j. s hlediska zaopatřování surovin, je to vývoj nepříznivý. Dříve přicházely tři čtvrtiny dovážených k nám surovin ze zemí devisově volných, jimž jsme tento dovoz museli také devisami platit. Dvě třetiny našeho vývozu skutečně šly zase do zemí devisově volných, takže jsme vývozem devisy získávali. Dnes však jde od nás zatím jen asi 30% vývozu do zemí devisově volných, což je podíl nedostačující.

Nyní si klademe další otázku: jak veliký je náš dnešní zahraniční obchod ve srovnání s dřívějšími lety, přepočtený na nynější území Protektorátu?

Odpověď na tuto otázku není jednoduchá, poněvadž je velmi obtížné výpočisti klíč, jakým redukovat dřívější čísla zahraničního obchodu na nynější území Protektorátu.

Statistický úřad rozebral před časem data zahraničního obchodu býv. ČSR. za říjen 1937 podle toho, kolik z dovozu a vývozu připadá na země po Mnichově postoupené a kolik zbylo Česko-Slovensku.*). Podle těchto výpočtů připadalo z celkového zahraničního obchodu býv. Československa: z dovozu

*) Viz podrobněji Obzor, č. 1—2, roč. 1939, str. 79.

na území oddělené 32.6% a na zbylé území Česko-Slovenska 67.4%, z vývozu pak na území oddělené 50.9% a na zbylé území 49.1%. Běžeme tato čísla za základ dalšího našeho počtu a od nich odečítáme podíl Slovenska a Podk. Rusi na celkovém čs. zahraničním obchodě. Odhadujeme tento podíl na 10%. Podle toho vychází, že na území dnešního Protektorátu připadá 60.7% dovozu, 44.2% vývozu a 52.5% celkového obratu zahraničního obchodu bývalého Československa.

Ale tento počet pro srovnávání s předešlými lety ještě nestačí. Musíme pamatovat na to, že odbyt českých zemí na Slovensko, Podk. Rus, do Sudet a Těšínska a obráceně nákup odtamtud byl dříve vnitřním trhem, dnes je však zahraničním obchodem. Abychom mohli srovnávat, tu vylučujeme z dnešního celkového zahraničního obchodu Protektorátu vývoz a dovoz ve styku s oddělenými částmi býv. Československa, jenž byl dříve vnitřním trhem.

Zahraniční obchod území protektorátního se pak vyvíjel takto v milionech K:

	Vývoz v dubnu	Vývoz v květnu	Dovoz v dubnu	Dovoz v květnu
1929 býv. ČSR.	1902	1597	1708	1853
redukce na území Protektorátu .	841	706	1037	1125
1938 býv. ČSR.	937	997	820	828
redukce na území Protektorátu .	414	441	498	503
1939 celkový zahraniční obchod Protektorátu	838	920*)	585	935*)
od toho obchod s odděleným územím a Slovenskem**)	251	300	275	530
Srovnatelná základna	587	620	310	405

Z těchto čísel, jež ovšem nemohou být zcela přesná, vychází:

1. Hodnota vývozu z Protektorátu činila letos v dubnu 70% a v květnu 88% hodnoty z roku 1929 na témž území. Hodnota dovozu do Protektorátu pak činila v dubnu jen necelých 30% a v květnu asi 36% hodnoty z roku 1929.

2. Hodnota vývozu z Protektorátu odpovídala letos v dubnu asi 142% a v květnu 141% hodnoty z r. 1938 na témž území. Hodnota dovozu pak činila v dubnu 62% a v květnu 80,5% hodnoty z r. 1938.

Index velkoobchodních cen u nás r. 1929 činil 880, v r. 1938 průměrně 730, letos pak 780. Valorisujeme-li hodnoty zahraničního obchodu pomocí cenových indexů, dostaneme reálný objem (množství) obchodu.

3. Objem vývozu z Protektorátu pak činil letos v dubnu 80% a v květnu 98% vývozního objemu z r. 1929 na témž území. Objem dovozu pak odpovídal v dubnu jen 34,3% a v květnu stále jen asi 40½% množství z r. 1929.

4. Objem vývozu činí letos v dubnu asi 132% a v květnu 131% množství vývozu z r. 1938 z téhož území. Objem dovozu činí pak v dubnu 58½% a v květnu 75,5% množství dovozu z r. 1938 do téhož území.

Čísla tato mají ovšem význam jenom teoretický. I kdybychom předpokládali, že klíč přepočtu zahraničního obchodu z dřívějšího území na dnešní je

*) Odhady na základě toho, že obchodní styk s Německou říší činil dosud asi 40% celkového obchodu.

**) Obchod tento je dnes zahraničním, dříve byl obchodem vnitřním. Čísla za květen jen odhadujeme.

správný, musíme — jak uvedeno — srovnávací základnu vypočítati ještě tak, že od dnešního zahraničního obchodu Protektorátu odčítáme ten obchod, jenž byl dříve obchodem vnitřním*) (nebo že bychom obráceně k dřívějšímu zahraničnímu obchodu ještě připočetli tehdejší vnitřní obchod s oblastmi od nynějších českých zemí oddělenými, kterýžto obchod však číselně neznáme). Ale takto vypočítaná srovnávací základna má malou praktickou cenu pro posouzení skutečných poměrů. Vidíme to nejlépe na dovozu. Abychom se dopočetli stejně srovnávací základny, ponecháváme zahraniční dovoz r. 1929 celý, jen redukovaný na území Protektorátu, a pro rok 1939 bereme skutečný dovoz Protektorátu, ale od něho odečítáme to, co je dnes sice dovozem z celní ciziny, ale co r. 1929 bylo vnitřním obchodem. To je na příklad celý dovoz uhlí ze Sudet. Ale tím srovnáváme dva ideální, neživotné stavy, které ve skutečnosti neexistují: dnešní české země jsou bez hnědého uhlí, musí je dovážet, mají jinou hospodářskou skladbu. Tato rozdílnost hospodářské skladby znemožňuje najít přijatelnou srovnávací základnu. Pokusili-li jsme se o to přeče, pak také proto, abychom na řečené obtíže ukázali. U vývozu nejsou rozdíly tak veliké

Přes všechnu nepřesnost hořejších čísel vychází najevo, že náš vývoz neklesl tolík, co dovoz. Je to výsledek všemožného úsilí našeho o vývoz, jak to odpovídá také zvýšenému významu vývozu v nových našich poměrech. Bohužel se nám zatím nedáří ještě druhá nezbytnost, t. j. nejen náležitý vývoz celkový, ale dostatečný vývoz do zemí s volným devisovým hospodářstvím. Na úspěchu v tomto směru závisí, budeme-li mít dostatek devis na potřebný dovoz surovin. To je dnes kardinální otázka našeho hospodářství.

—vk—

Změněná spotřeba v českých zemích.

Politické změny v září loni a letos v březnu způsobily dokonalou změnu hospodářských poměrů v zemích českých. Bylo o nich již pojednáno v Obzoru i jinde. Všechna tato šetření se setkávala s obtížemi, neboť nebylo tu měřítka, které by přesně určovalo klíč, jakým podílem se na jednotlivých složkách hospodářství účastnila oddělená území a jakým zbylé české země.

V této práci se pokoušíme o odhad z měn v e s p o t r e b ě. Není to lehké. Předpoklady pro šetření změn ve spotřebě jsou často mnohem těžší než ve výrobě nebo některých jiných složkách hospodářství. Nejen se ukázalo, že předběžné výsledky se liší, ale často byly v rozporu se skutečností. Tyto slabiny odhadů velmi brzy zjistily zejména kartelní organisačce. Za pomocí odborné praxe sestavujeme tuto práci. Směruje k co možná nejpřesnějším odhadům změn ve spotřebě.

Práce má své vady:

1. Nedá se zjistit automobilová přeprava mezi dnešním územím Protektorátu a Sudetami nebo východními zeměmi, která právě u spotřeby potravin a poživatin hraje tak velkou úlohu.

2. Těžko lze stanoviti podíly jednotlivých celků na zahraničním obchodě býv. Československa nebo Česko-Slovenska. Až na zjistitelné a přímo zaznamenané výjimky byl brán jako průměr 10% podíl Slovenska a Podk. Rusi ze zahraničního obchodu ČSR., ze zbytku (90%) pak, který byl brán za základ (= 100%), připadá 37% spotřeby na části českých zemí, připojené k Říši a k Polsku, a zbývající část 63% tvoří podíl dnešního území Protektorátu.

*) V období od 16. března do 30. dubna 1939 činil dovoz z připojených území a Slovenska 47% a vývoz do těchto území 30% celkového dovozu či vývozu Protektorátu.